

Oslo kommune - byrådsavdeling for sosiale tjenester

Vår ref:
26/00495-2

Saksbehandler:
Rikke Eun Hoch-Nielsen Flaate

Dato:
14. september 2026

Høringssvar - utkast til strategi for forebygging av ungt utenforskap i Oslo (2027-2031) - Høringsfrist 15.09.2026

Barneombudet viser til høring av utkast til strategi for forebygging av ungt utenforskap i Oslo 2027 – 2031. Strategien skal gi retning for Oslo kommunes arbeid med gode oppvekstsvilkår, forebygging av ungt utenforskap og ungdomskriminalitet.

Barneombudets hovedanbefalinger

Barneombudet anbefaler at Oslo kommune i det videre arbeidet med strategien:

- **Tydeliggjør barnets beste som et gjennomgående styringsprinsipp** ved planlegging, prioritering, gjennomføring og evaluering av tiltak.
- **Styrker den tidlige forebyggende innsatsen** og løfter frem helsestasjon og barnehage som sentrale universelle forebyggingsarenaer.
- **Tilpasser innsatsen til ulike alderstrinn og livsfaser.**
- **Sikrer bred og reell medvirkning** også fra barn og unge som ikke deltar i etablerte medvirkningsarenaer.
- **Ivaretar kontinuitet, tydelig ansvars plassering og likeverdige tjenester** ved organisatoriske endringer.
- **Sikrer at digitalisering styrker tilgjengeligheten samtidig som barns personvern og tillit ivaretas.**

Barneombudet er ved lov satt til å fremme barns interesser overfor det offentlige og private, og skal følge med i utviklingen av barns oppvekstkår. Barneombudet skal også, av eget tiltak eller som høringsinstans, ivareta barns interesser i forbindelse med planlegging og utredning på alle områder, og følge med på om norsk rett og forvaltningspraksis samsvarer med Norges forpliktelser etter FNs barnekonvensjon. Dette følger av barneombudsloven § 3.

Torggata 2-4,
0181 Oslo

Postboks 8889 Youngstorget,
0028 Oslo

Barneombudet er positiv til at Oslo kommune har utarbeidet en samlet strategi for forebygging av ungt utenforskap og ungdomskriminalitet. Strategien beskriver på en god måte et alvorlig og sammensatt utfordringsbilde, og har et solid organisatorisk og faglig fundament. Vi støtter særlig vektleggingen av tidlig innsats, mer forpliktende samarbeid mellom tjenester og innføringen av Bedre tverrfaglig innsats (BTI) som et felles rammeverk for samarbeid og samordning. Samtidig mener vi strategien kan styrkes ved å tydeliggjøre hvordan barns rettigheter skal ivaretas i gjennomføringen.

Barns rettigheter må være en gjennomgående ramme for strategien

Barnets beste skal være et grunnleggende hensyn i alle handlinger og avgjørelser som berører barn. Dette følger av Grunnloven § 104 og barnekonvensjonens artikkel 3.

Forpliktelsen innebærer ikke bare at barnets beste skal vurderes i enkeltsaker, men også ved utforming av politikk, planer og strategier som berører barn som gruppe. Barneombudet har i flere tidligere høringssvar understreket at beslutningsgrunnlaget må synliggjøre hvordan barns interesser er identifisert, vurdert og avveid mot andre hensyn.

Strategien viser til FNs barnekonvensjon og CRPD. Det er positivt. Samtidig mener vi at strategien i større grad bør beskrive hvordan barnets beste skal brukes som et praktisk styringsprinsipp i gjennomføringen av strategien. Dette gjelder særlig der kommunen skal prioritere mellom tiltak, utvikle digitale løsninger, organisere samarbeid mellom tjenester eller avveie hensynet til kriminalitetsforebygging mot barns rett til tillit, medvirkning og privatliv.

Barneombudet anbefaler at strategien tydeliggjør at barnets beste skal vurderes systematisk ved utvikling, prioritering, gjennomføring og evaluering av tiltak etter strategien.

Tidlig innsats må også omfatte de yngste barna

Barneombudet støtter strategiens tydelige vektlegging av tidlig innsats. Strategien beskriver godt hvordan utenforskap kan ha sammenheng med fattigdom, omsorgssvikt, vold, psykiske helseutfordringer, skoleproblemer og manglende tilhørighet – forhold som ofte oppstår eller får betydning tidlig i barns liv.

Samtidig er det vår vurdering at strategiens konkrete tiltak og eksempler i stor grad retter seg mot eldre barn, ungdom og unge voksne. Strategien legger betydelig vekt på videregående opplæring, overganger i utdanningssystemet, Oppfølgingstjenesten, NAV, lærlingplasser, arbeid og kriminalitetsforebygging. Dette er viktige innsatsområder. Samtidig retter de seg i stor grad mot unge først når utfordringene allerede har utviklet seg over tid.

Dersom målet er å forebygge utenforskap og ungdomskriminalitet, må strategien også tydelig beskrive hvordan innsatsen skal omfatte de første leveårene. Forebygging starter lenge før barnet blir ungdom, før skolefravær oppstår og før barnet eventuelt kommer i kontakt med politi eller andre kontrolltiltak.

Dette er også i tråd med Barneombudets egen strategi, der tidlig innsats, gode barnehager, tilgjengelige helsetjenester og foreldrestøtte fremheves som grunnleggende for å forebygge at barn senere får behov for mer omfattende hjelp. De første månedene og årene legger et viktig grunnlag for barns videre utvikling, og universelle tjenester er sentrale for å identifisere behov og gi støtte tidlig.

Barneombudet mener derfor at helsestasjonen bør gis en tydeligere plass i strategien. Helsestasjonen er en universell tjeneste som møter de aller fleste barn og foreldre fra svangerskapet og gjennom de første leveårene. For noen familier er dette den første, og for mange familier i denne fasen også den eneste, kommunale tjenesten de er i kontakt med. Derfor har helsestasjonen en særlig mulighet til å etablere tillit, oppdage bekymringer og avdekke forhold som vold i nære relasjoner, omsorgssvikt, utfordringer i samspill, psykiske helseutfordringer hos foreldre og utviklingsmessige bekymringer hos barnet på et tidspunkt hvor tidlig hjelp kan ha størst betydning.

I strategien omtales helsestasjonen og skolehelsetjenesten under utfordringsbildet, og helsestasjonen nevnes kort i omtalen av lavterskeltilbud innen psykisk helse. Barneombudet mener strategien bør tydeliggjøre helsestasjonens rolle som en sentral forebyggingsarena, på linje med barnehage og skole.

Barnehagen bør også omtales tydeligere som en selvstendig forebyggingsarena. Strategien peker på at barnehager og skoler står i en særstilling i å oppdage barn og unge i risikozonen. Barneombudet støtter dette. Samtidig bør strategien i større grad beskrive hva tidlig innsats innebærer i førskolealder, herunder betydningen av trygg tilknytning, språkutvikling, inkluderende fellesskap, kompetanse til å avdekke vold og omsorgssvikt, og samarbeid med foreldre og andre tjenester.

Barneombudet anbefaler at strategien tydeligere beskriver hvordan kommunens mål om tidlig innsats skal realiseres fra barnets første leveår, og styrker omtalen av helsestasjonen og barnehagen som en sentral del av kommunens universelle forebyggende tjenester.

Likeverdige tjenester forutsetter at innsatsen tilpasses ulike alderstrinn og livsfaser

Strategien retter seg mot barn og unge i alderen 0 – 24 år. Barneombudet har forståelse for at Oslo kommune ønsker en helhetlig strategi som også omfatter unge voksne i overgangen til utdanning, arbeid og selvstendighet.

Det brede aldersspennet gjør det særlig viktig at strategien tydeliggjør hvordan innsatsen skal tilpasses ulike alderstrinn og livsfaser. Behovene til et barn i barnehagealder, en elev på ungdomsskolen og en ung voksen som står utenfor arbeid eller utdanning, er svært forskjellige. Det samme gjelder innholdet i begreper som tidlig innsats, medvirkning, koordinering og oppfølging.

Barneombudet er positiv til at strategien har som mål å bidra til mer likeverdige tjenester i Oslo. Samtidig beskriver strategien at det i dag er variasjon mellom bydeler, ulik organisering, ulik kapasitet og utfordringer i samarbeidet mellom tjenester. Etter vårt syn kan en overordnet

strategi gi stort rom for lokale tolkninger dersom sentrale begreper og forventninger ikke konkretiseres nærmere. Dette kan igjen føre til ulik praksis mellom bydeler og tjenester.

Barneombudet mener derfor at strategien med fordel kan beskrive tydeligere hvordan de overordnede føringene skal forstås og omsettes til praksis for ulike aldersgrupper. Dette handler ikke om å detaljregulere tjenestene, men om å synliggjøre hvordan kommunen vil sikre at barn og unge med ulike behov får en oppfølging som er tilpasset alder, utvikling og livssituasjon. Det er også viktig for å sikre at de yngste barna ikke blir mindre synlige i en strategi som i stor grad handler om frafall, arbeidsliv og ungdomskriminalitet.

Barneombudet anbefaler at strategien tydeligere beskriver hvordan forebygging, medvirkning og samordnet oppfølging skal forstås og praktiseres for ulike alderstrinn og livsfaser.

Medvirkning må også omfatte barn og unge som sjelden deltar i etablerte medvirkningsarenaer

Barn har rett til å bli hørt i saker som berører dem, jf barnekonvensjonens artikkel 12. Retten til medvirkning gjelder både i enkeltsaker og i utvikling av politikk og tiltak som berører barn som gruppe.

Barneombudet er positiv til at kommunen legger opp til medvirkning, og merker seg at strategien bygger på innspill fra blant annet ungdomsrådet, Barne- og familieetatens brukerutvalg og kvalitative undersøkelser der ungdom i Oslo har delt sine erfaringer. Vi merker oss også at høringen er sendt til sentralt ungdomsråd, og at bydelen oppfordres til å innhente innspill fra sine lokale ungdomsråd. Dette er viktige medvirkningsarenaer.

Samtidig er det viktig å understreke at etablerte medvirkningsarenaer ikke nødvendigvis når de barna og ungdommene strategien særlig er ment å hjelpe. Barn og unge med erfaring fra skolefravær, omsorgssvikt, vold, psykiske utfordringer, barnevern, rus, kriminalitet eller sosial ekskludering kan være underrepresentert i ungdomsråd, elevråd, brukerpaneler og andre formelle arenaer.

Dette understreker behovet for en bevisst og systematisk tilnærming til hvem som blir hørt, hvordan medvirkningen gjennomføres, og hvordan erfaringene brukes. Dersom kommunen i hovedsak innhenter innspill fra barn og unge som allerede deltar i organiserte medvirkningsstrukturer, er det en risiko for at erfaringene til dem strategien særlig retter seg mot, ikke blir en del av kunnskapsgrunnlaget.

Etter Barneombudets syn bør strategien tydeliggjøre hvordan kommunen vil innhente erfaringer fra barn og unge som ikke nås gjennom etablerte medvirkningsarenaer, for eksempel barn og unge som har erfaring fra utenforskap, skolefravær, barnevern, psykiske helseutfordringer eller kriminalitet.

Barneombudet anbefaler at strategien konkretiserer hvordan kommunen skal sikre bred og reell medvirkning fra barn og unge, herunder barn og unge som ikke selv oppsøker eller deltar i etablerte medvirkningsarenaer.

Organisatoriske endringer må ikke gå på bekostning av kontinuitet og likeverdige tjenester

Strategien legger stor vekt på samordning, felles praksis, samarbeidsstrukturer, koordinerende enhet og innføring av Bedre tverrfaglig innsats (BTI) som felles faglig rammeverk for samarbeid og samordning. Barneombudet støtter ambisjonen om mer forpliktende og strukturert samarbeid rundt barn, unge og deres familier.

Samtidig beskriver både strategien og høringsbrevet at gjennomføringen skal ses i sammenheng med bydelsreformen og andre organisatoriske prosesser på oppvekstfeltet. Kommunen peker selv på behovet for mer enhetlig organisering, sterkere fagmiljøer og mer likeverdige tjenester på tvers av kommunen.

Barneombudet ser at bydelsreformen kan gi muligheter for sterkere fagmiljøer, mer samordnet oppfølging og mer likeverdige tjenester. Samtidig er det viktig at omstillingsprosesser ikke fører til redusert kontinuitet eller uklar ansvars plassering for barn og familier som allerede mottar hjelp.

Barneombudet tar ikke stilling til hvordan Oslo kommune bør organisere bydeler eller skoler. Vårt anliggende er hvordan organisatoriske endringer kan påvirke barn og unge, særlig de som allerede har behov for samordnet hjelp fra flere tjenester.

For disse barna kan kontinuitet være avgjørende. Omstillingsprosesser kan påvirke ledelseslinjer, samarbeidsrelasjoner, ansvars plassering og kontaktpunkter mellom tjenester. Dersom slike endringer fører til uklar ansvarsfordeling, brudd i relasjoner eller forsinkelser i oppfølgingen, kan konsekvensene bli størst for de barna som allerede befinner seg i en sårbar situasjon.

Barneombudet anbefaler at strategien tydeliggjør hvordan kontinuitet, tydelig ansvars plassering og likeverdige tjenester for barn og unge skal ivaretas dersom organisatoriske endringer gjennomføres i strategiperioden.

Digitalisering kan styrke tilgjengeligheten, men må ivareta barns personvern og tillit til tjenestene

Barneombudet støtter strategiens mål om å gjøre informasjon om tjenester lettere tilgjengelig for barn, unge, familier og ansatte. Strategien beskriver at tjenestetilbudet til barn og unge i Oslo er stort og fragmentert, og at både ansatte og innbyggere kan streve med å finne frem. Bedre digitale innganger, oppdatert informasjon og tydeligere kontaktpunkter kan senke terskelen for å be om hjelp og gjøre det enklere å finne riktig hjelp tidligere.

Samtidig omtaler strategien også digital samhandling, informasjonsdeling og økt bruk av data. Etter Barneombudets syn reiser dette andre problemstillinger enn digital tilgjengelighet. Løsninger som innebærer deling eller sammenstilling av personopplysninger om barn, krever særskilte vurderinger av blant annet nødvendighet, forholdsmessighet, informasjonssikkerhet og barns rett til privatliv. Barns rett til privatliv følger blant annet av barnekonvensjonen artikkel 16.

Barneombudet har forståelse for at ansatte kan oppleve regelverket om informasjonsdeling som krevende. Samtidig må behovet for bedre samhandling ikke føre til at hensynet til barns personvern og tillit til tjenestene svekkes. Tillit er en grunnleggende forutsetning for at barn og familier skal oppsøke hjelp og være åpne om utfordringer.

Barneombudet anbefaler at strategien tydeligere skiller mellom digitale løsninger som skal gjøre tjenester mer tilgjengelige, og løsninger som innebærer behandling, deling eller sammenstilling av personopplysninger om barn og familier. For sistnevnte bør strategien synliggjøre hvordan hensynet til barns personvern og tillit til tjenestene skal ivaretas.

Avslutning

Barneombudet mener strategien gir et godt og kunnskapsbasert grunnlag for Oslo kommunes videre arbeid med å forebygge ungt utenforskap og ungdomskriminalitet. Strategien har et tydelig systemperspektiv og beskriver på en god måte hvordan kommunen ønsker å styrke samhandling, koordinering og mer likeverdige tjenester.

Vi mener at strategien vil bli ytterligere styrket dersom barns rettigheter integreres tydeligere i gjennomføringen av strategien, særlig gjennom tidligere innsats, reell medvirkning og tiltak som sikrer likeverdige og sammenhengende tjenester for barn og unge. Barneombudet håper våre innspill kan bidra til dette.

Med vennlig hilsen

Mina Gerhardsen
barneombud

Rikke Eun Hoch-Nielsen Flaate
seniorrådgiver

Brevet er godkjent elektronisk og har derfor ingen signatur.